

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Mediolanensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67277)

PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

V P R A ducentos & nonaginta Socij fuerunt in Prouincia Mediolanensi, partim in nouem domicilia distributi, partim in Missionibus versati. Sacerdotes (quorum exdecim Præceptores) 113. Scholares approbati (inter quos refero quatuordecim Magistros) 64. Coadiutores temporales 84. Nouitij 32. Quinque ex hac vita decesserunt, quatuordecim in eorum locum recepti sunt. Domus Professorum Mediolani aluit ex eo numero Socios 37. Collegium Mediolanense 82. Taurinense 22. Genuense 41. Comense 13. Vercellense 16. Montisregalis 15. Domus probationis Arouensis 30. Genuensis 20. Missio Cremonensis quinque. Alexandrina duos. Nicena totidem. Subalpinæ octo.

DOMVS PROFESSO- RVM MEDIOLANI.

M A R G A R I T A Caroli Archiducis Austriz filia, Regina Hispaniarum, bimestri apud nos commoratione, cum Ciuitati vniuersæ, tum nobis in primis hunc annum memorabilem fecit:

fecit. Hæc veniens è Germania, cum Maria Bauarica, Matre, lectissima Matrona, præterueta Ferrariam, vbi à Clemente VIII. Pontifice Maximo iuncta est matrimonio Philippo III. Regi Hispaniarum per Procuratorem Albertum Archiducem Austriae, consanguineum vtriusque & itineris comitem, attigit Mediolanum ipso S. Andreae festo die. Quacunq; transibat inter honores, atque apparatus regios, quibus ab Italiae Dynastis passim excipiebatur, Christianæ pietatis, atque humilitatis relinquebat impressa vestigia. Verùm Mediolani, dum idoneam ad nauigandum tempestatem expectabat, non vnius vestigia impressit, sed omnium virtutum monumenta locauit. Beneficia vtriusque matris & filiae collata in nos, & verò etiam promerita gentis vtriusque Bauaricæ & Austriacæ in Societatem singularia nos cogunt, nisi ingrati volumus haberi, vt posterorum memoriæ tradamus hisce literis adeo præclara virtutum exempla: quæ quia vel multis occulta, vel non animaduersa, nostri æui scriptores intenti magis arcibus, ludis, apparatus describendis, quàm animorum ornamentis Principum commemorandis, præterituri putantur. Præsertim cum ad Societatem hæc decora non parum pertineant, eamq; illustrent, qua magistra in Germania hæc religiosissimæ Principes, ab ætate prima ad omnem virtutem institutæ sunt. In Margarita igitur virtus cum dignitate creuisse visa est: nam etsi iam facta Regina Matrem anteibat dignitate, Matri tamen deferre primas cupiebat in incessu, confessu, & reliquis omnibus: quod quia publicè non licebat, priuatim tribuebat quantum poterat. Quotidiana vitæ ratio hæc fermè erat. Antelucano tempore tres missas audiebat, primam de festo occurrente: secundam votiuam de Spiritu sancto, vel de B. Virgine: tertiam pro defunctis. Priuatas hæc missas concio Germanica non rarò sequebatur. Tum nisi Principes excipiendi essent, aut Principum, Rerumve publica

blicarum oratores audiendi, egrediebatur foras simplicissimo habitu & cultu, sine fucō, gemma, auro, margaritis, se tantum suisque virtutibus ornata, atque compta: adibatque religionis causa sanctiora Ciuitatis templa, vbi orando, Missam symphonicorum cantu solemnem audiendo, sanctorum reliquias inspiciendo, venerandoque, reliquum antemeridianum tempus conluebat: pomeridianum verò in aliquo sacrarum Virginum Monasterio transigebat, pauculis ancillis comitata, eas ad vitæ religiosæ perfectionem verbo & exemplo cohortans. Quo vitæ genere admirationi erat omnibus: exemplo multis, fatigationi suis familiaribus. Tanta porrò erga Sanctorum reliquias afficiebatur religione, vt accepta potestate per diploma Summi Pontificis insigniores Sanctorum reliquias omnes delibaret: nec eas imperio exigebat à Custodibus, sed precariò impetrabat. Cum autem ludi, certamina, choreæ, comœdiæ, & alia eius generis oblectamenta ingenti sumptu apparatus essent eius gratiâ, nullis precibus, nullis adhortationibus adduci potuit, ijs vt interesset: modò afferens ad excusationem, sacrum aduentus Domini tempus: modò recentem tum Philippi foci, tum Sororis Reginae Polonorum mortem: modò patriam consuetudinem præterdens, quæ non permittit sponsas absente sponso aut choreas ducere, aut saltationibus interesse. Potissima causa erat, quòd pudica virgo abhorrens ex virtute ab illis oblectamentis, vbi aut gestus, aut verba minus honesta solent interdum immisceri, verebatur ne quid alienum à sua pudicitia cogere, aut spectare, aut audire. Cæterum ne respicere omnino hospitis sui Contestabilis Castellæ benevolentiam, ac sensum humanitatis exuisse penitus videretur, iussit dari tragicomœdiam latinam ab adolescentibus auditoribus Societatis nostræ, qua superbi cuiusdam Regis tumor (vt est apud S. Antoninum) ab Angelo iucundissima quadam
ratione

ratione deprimitur, eamque elegantissime recitatam summa cum voluptate spectauit. Porro impetrandæ à Deo secundæ nauigationis causa in summa hyeme, mirum dictu est, quam multa ex religione præstiterit candelabra argentea magni ponderis in diuorum aris collocari. Lychnos item ex argento perpetuò lucentes in aliquo B. Mariæ templo ex voto suspendi iussit. Pecuniarum vim ingentem in egenos nobiles, puellas, sacratas Deo Virgines, nostros religiosos amore Dei mendicos, quam occultissime distribuere: preces precibus à pijs uiris ac mulieribus comparare, ut quisque intelligere possiet eam non nisi à Deo felicitatem nauigationis in tam alieno tempore expectare. Nec illud est prætereundum prudentiæ ac magnæ moderationis inditium, quòd abiens edidit ante fores templi illius pulcherrimi, ac toto orbe celeberrimi monachorum Carthusianorum ad Ticinum. Vbi cum constitisset intrandi, ac uisendi cupida, needum Cursor Roma rediisset (qui post biduum aduenit) perferens summi Pontificis ingrediendi facultatem: cumque permulti uiri etiam docti affirmarent ei licere ingredi templum, tum quod similibus legibus non nisi nominatim Regiæ comprehenderentur, tum quod esset verissimillimum, ea ipsa hora factam à Pontifice potestatem: ipsa nunquam persuaderi potuit, ut id faceret, uerita ne cuiquam, exemplo suo, esset offensionis; ac proinde maluit honestissima voluptate quam perceptura erat ex inspectione templi ornatissimi carere, quam contra conscientiam quidquam agere, & mortalium ullum offendere.

COETERVM quæ sequuntur nos, resque nostras magis attingunt. In publica illa populi uniuersi gratulantis lætitia, ne nos nihil omnino agere uideremur, in eius quæ adeo Societatem amaret, aduentu; exposuimus postero die Sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum populo adorandum in templo nostro, quod extraordinarius pretio

pretiosorum peristromatum apparatus, & candelabrorum argenteorum lucentium ordo multiplex visendum reddiderat. Hic nostri per quadraginta horas (quo tempore fessis recentes succedebant) à Deo precabantur felices faustasque nuptias Reginae, secundamque navigationem & Reginae, & Matri: necnon populum Mediolanensem exposita pro foribus inscripta tabella grandibus literis ad iungendas preces & vota nobiscum inuitauimus. Adeo gratum fuit hoc gratulationis genus Reginae, ut affirmarit sibi plus quam omnem Ciuitatis pompam placuisse: nec tempus orationi praescriptum praeterire voluit, quin & ipsa cum Matre accederet: quod & fecit Alberto Archiduce comite: nobilitateque vniuersa praeeunte, cunctisque mirantibus, quod quo die primum è Regia pedem extulit, in Societatis templum venisset; vbi tempus antemeridianum solito more religiosè consumpsit. Mitto illa benevolentiae signa non vulgaria; Principibus viris sua sponte Societatem commendare; laudare omnibus; benignius excipere mulieres illas quas nosset Societatis templum frequentare: catalogum precum, Missarum, piarumque actionum, quas nostri illi obtulerant, exposcere. Vnum addo singulare. Quo die quartumdecimum annum expleuit: (is fuit Christi Domini Natalis dies) pro more gentis in Missa obtulit Deo auctori vitæ, in gratiarum actionem quatuordecim aureos nummos hungaricos, in pauperes erogandos. Iussit hos ad Domum nostram deferri, tum in benevolentiae signum; tum in pignus largioris eleemosynæ, qua nostram paupertatem subleuauit; cuius summam, quod occultam ipsa esse voluit, prodere fas non est. Kalendis denique Ianuarijs (qui dies in Societate celeberrimus est, multas ob causas) piam suorum retinens consuetudinem, iterum in nostrum templum venit, ibique Sacrosanctam Eucharistiam publicè sumpsit in priuata Missa à Praeposito Domus celebrata, praeser

præsentibus ac laudantibus pietatem eius, Alberto Archiduce, & Carolo Emmanuele Sabaudia Duce, qui per eos dies huc eam salutaturus aduenerat.

VIR nobilis, qui acerbissimè fratrem germanum oderat, nostrorum opera non modò inueteratum deposuit odium: sed etiam moriens filijs suis & tutorem reliquit, & substituit heredem. Puella item nobilis, cuius pudicitia à matre erat ob paupertatem iam iam prostituenda, per Nostros conquisitis omnibus vitæ subsidijs, à periculo liberata, & in tuto collocata est. Alia foemina claritudine generis illustris, virum æquè nobilem perosa, infano alieni tori amore deperiens, salutaribus nostrorum meritis perfanata est. Excursio facta est à duobus Socijs in oppidum frequens, vbi virtus eorum maximè enituit in conciliandis animis dissidentium. In quo miræ res accidit. Tres armati hostili animo virum nobilem à concione nostri Sacerdotis discedentem opperiebantur. Denunciantur insidiæ: significatur periculum imminens: dum pendens animi, & consilij inops hæret in templo, diuinitus hæc cogitatio illi immittitur, vt se, vitamque suam Deo, ac Virgini Deiparæ commendet ac tradat. Nec mora: commendatione hac quasi clypeo tectus è templo pedem effert: egressum inimici mucronibus infestis aggrediuntur, in eundemque sclopum explodunt. Ille tamen nec vulneratur, nec tangitur: sed sanus atque integer euadit ex inimicorum manibus: quæ res effecit vt faciliores ad pacem inuenirentur à Nostreis.

H

COLLEGIUM MEDIOLANENSE.

RES hoc anno è Collegio Mediolanensi ad
coelestium, vti speramus, Collegium immi-
grarūt. Horum primus Tranquillus Carlus,
fuit Coadiutor temporalis, natione Brixianus,
qui triginta annos in Societate consumpsit laudabiliter,
magnamque eorum partem in colendis agris, & prædio-
rum cura posuit; coniungens cum patientia laborum, &
solitudine rusticana, desiderium Collegiorum; & quod
optauerat semper, paulo ante mortem obtinuit, vt inter
fodales suos spiritum redderet creatori. Hunc secuti sunt
duo scholares adolescentes, quorum alter (Ioannes Ba-
ptista Caualerius vocabatur patria Taurinensis) ad mor-
tis nuncium exsilire visus est gaudio: affirmans se nocte
media, singulari quadam ratione præsensisse obitum
suum fore quo die S. Augustinus fidem Catholicam su-
scepit; optare tamen vt id eueniret ea hora, qua posset
Sacrificiorum matutinorum fructum percipere. Nec
eum fefellit euentus: nam die, quem præsensit, & hora
quam optauit, excessit è vita, inter oscula Crucifixi, &
significationes internæ voluptatis, quam ex patriæ coele-
stis desiderio & expectatione capiebat.

FORIS & nostrorum labor versatus est cum fru-
ctu. Inter Sacerdotes dissidentes acerbissimo odio, pax
desperata à viris prudentibus composita est. Honestissi-
mi viri filia, spe nuptiarum decepta ac deserta, ei qui vio-
larat in matrimonium data; quod nisi Nostrorum opera
factum fuisset, mutuis cædibus se familiæ integræ hono-
ris causa foedassent. Adolescens è Nostris auditoribus
omni

omni blanditiarum genere à formosissima muliere quadragies ad flagitium prouocatus, Beatissimæ Virginis patrocinio munitus, semper perstitit in amore castitatis constantissimus. Alius qui contemptis salutaribus magistrorum monitis, à via Virtutis deflexerat, admirabili quadam ratione ad meliorem frugem reuocatus est; Incidit in grauem ac periculosum morbum, & dum in eum Medicorum industria conuersa est, sibi per visum sisti se visus est ante Tribunal Christi Iudicis, qui antea actæ vitæ rationem omnem exigeret. Hæret hic adolescens, timet, tremet, consilij expers: obijcitur illi vno aspectu præteritorum flagitiorum vniuersa colluies: cumque ad eos Sacerdotes, qui aures confitenti benignè antea præbere solerent, tamquam ad patronos confugeret, scelerum suorum præteritorum testes atque accusatores offendebat. Ab his repulsus ad cœlites se conuertens, beatorum quemque inuocabat, ac deposcebat in patronum. At diu orans neminem mortalium, neminemque immortalium exorauit. Quare se miserrimum omnium hominum existimabat. Cæterum hanc suam calamitatem intimis sensibus versanti ac formidanti vehementius, terra de repente hircere, atque in duas partes abire visa est; tum a felli è fouea erumpentis calcibus peti se frequentibus sensit, & magno impetu in apertam illam, vastamque voraginem deturbari. Iamque de se actum existimabat, cum illi affuit clementissima Dei mater, insperatam misero ferens opem. Nam vt corpori reddatur à Christo filio impetrat, vt salutis suæ consulat diligentius: monetque vt matri suæ beneficium hoc referat acceptum: quæ, vt postea cognouit adolescens, eodem tempore pro filij incolumitate vota Beatæ Mariæ Montisregalis nuncupauerat. Eo viso (siue res verè gesta est, siue adumbrata cogitatione) ita permotus est adolescentis animus ac mutatus, vt sese ad seuerissimam illam S. Francisci familiam, quæ Capue

cinorum dicitur, spe & cogitatione conuerterit.

I A M verò ingenium atque industria tum domesticorum Scholarium, tum externorum, prodiderunt sese in Principum virorum aduentu clarissime: qui benevolentia ergò Collegium nostrum inuiferunt. Primus omnium fuit Augustinus Cusanus S. R. E. Cardinalis, qui non multò antequam excederet è vita, venit ante meridiem in templum, vbi missam primùm fecit magna cum religionis significatione: deinde subiens ædes, oratiuncula accommodata tempori, ab vno è Nostris consalutatus est nomine omnium. Tum parietes carminibus conuestiti excipiebant progredientem: à prandio parthenij adolescentes eundem in Academiam eloquentiæ inuitarunt, vbi symphonicorum vocibus primùm salutatus est, deinde oratione compta, atque erudita oblectatus, qua vnus ex Academicis interpretatus est insigne, seu argumētum in Academicæ clypeo, depictum: id autem est ceruorum grex fluuium tranans, cum Epigrammate: dant animos vices. Augustinum Cardinalem secutus est magno interuallo Carolus Borgia Gandiæ Dux, Patris Nostri Francisci pronepos, qui eo carminum apparatu cohonestatus est, qui trium dierum angustijs confici potuit. Hic sponte sua inuitauit sese, in eum diem, qui B. Virgini conceptæ sacer est, quo die non minora nobis Christianæ pietatis, quàm in nos humanitatis ac benevolentia præbuit argumenta. Voluit enim cum ijsdem sodalibus nostris Eucharistiam sumere in templo, quibuscum cibus erat sumpturus in cœnatione. Qua in re modesti animi signum dedit egregium, cum nec sibi prius Eucharistiam porrigi à Sacerdote, quàm fratribus nostris: nec ab ijsdem præ se faces ardentis præferri honoris causa, nec venienti occurrere vniuersos passus est.

TERTIVS aduenit Serenissimus Carolus Emmanuel Dux Allobrogum, honorificentissime exceptus: Ex-
terno

ternorum quippe Scholarium industria cum nostrorum, adeo certauit, in apparatus magnificentia, ut omnes superiores ornatus superauerit. Tota porticus & claustra Collegij vestita peristromatis tegebantur foetibus ingeniorum, hoc est, cultis ex omni genere carminibus, quæ emblematis egregiè pictis, & intimorum sensuum argumentis artificiosè excogitatis distinguebantur. Erant & fictæ penicillo portæ, præclarisquæ ornata ingeniorum inuentis: quibus rebus vel verustissima præclarissimæ gentis insignia explicabantur: vel laudes, res gestæ, virtutesque Principis aut innuebantur, aut commemorabantur. Exacuerat enim industriam nostrorum, & in primis Subalpinorum (quorum est in Collegio numerus ingens) meritorum in nos collatorum recordatio: suffecerat vires ingenijs rerum gestarum gloria. Addita & laudatio ab vno e Sacerdotibus nostris dicta: quam non minus auidis auribus, quam modestia singulari excepit. Ea: perfectâ, obambulans porticum, & claustra lustrauit humanissimè: singula ornamenta intuens modò laudabat ingenium artificis: modò gratias agebat auctoribus: modò interpretationem rogabat: dolebatque interdum quòd per tempus non liceret accuratiùs singillatim peruidere vniuersa: cuius rei gratia P. Præpositus Prouincialis iussit omnia colligi, & in iustum volumen colligata benigno Principi postero die representari. Oblectatus igitur & rerum, & Sodalium nostrorum omnium aspectu, antequam efferret ex ædibus pedem, petijt ad se conuocari eos omnes qui sub ditione sua nati essent: quos conuocatos, dum illi honorem debitum tanto Principi exhibent, singulatim amantiùs complectitur: cohortaturque vniuersos ad retinendâ in suscepta vita religiosa constantiam: asserens nihil sibi potuisse gratius in vita contingere, quam tot adolescentes, sibi olim subditos, cernere Deo mancipatos, in ea religione, quam ipse mirificè coleret.

POSTREMVS fuit atque omnium iucundissimus aduentus Margaritæ Reginae Hispaniarum, quæ & Collegij templum inuisere voluit, Maria Matre, Archiduce Alberto, & cæteris Principibus comitata; vbi post Missas more solito auditas, inuisit accuratissimè venerabunda Sanctorum reliquias, quarum & fragmenta sibi dari religiosè petijt; & quando Collegij ædes intrare non licebat, iussit Socios vniuersos læua dextraque dispositos adstare ante ianuam, qua è templo itur in Collegium: vt & singulos videre, & omnium precibus se commendare posset. Quod & fecit magnam capiens ex eo prospectu voluptatem: & vt adolescentibus studiosis gratificaretur, vacationem illis à P. Rectore impetrauit.

COLLEGIUM GENVENSE.

GENVÆ hoc anno institutum est veluti seminarium nostrorum Adolescentum, qui è Tyrocinio egressi literis humanioribus dant operam: eisque præpositus dicendi magister valde idoneus. Qua re speramus fore, vt breui Prouincia bonos sit habitura præceptores; & illi ipsi qui hic educantur, diutiùs retenturi sint pietatis illa semina, quæ ex Domino probationis secum afferunt. Nobilem adolescentem, qui ante triennium vocatus à Deo ad Societatem nostram, & à P. Prouinciali verbo receptus, mutauerat voluntatem parentum æstibus & oblectamentis: hoc anno magnum vitæ discrimen ad Societatem reuocauit. Ex quo cum Dei munere euasisset, non amplius cunctandum ratus, constantissimo animo tum matris blanditias, tum patris seueritatem superauit. Ex fructibus, quos Nostri in
traden

tradenda Christiana doctrina pueris ac puellis colligunt (huius enim puerilis doctrinae studium in hac Ciuitate per Nostros excitatum & folum maximè viget) huc profero singularem. Cum formosa ac famosa meretrix dialogo pio interesset, qui à puellis recitabatur: nescio quid ex eo tam altè eius animo infedit, vt vel inuita de eo cogitare noctes diesque cogeretur. Rata sibi id diuinitus accidisse, vt scilicet aliquando tandem è flagitiorum suorum sordibus ac coeno emergeret, se ipsa colligit: respicit anteaactam vitam attenta cogitatione: horret foeditatem suam: amatores odisse incipit: ac mutandæ in melius vitæ desiderio inflammata, prosternit sese ad pedes eius Sacerdotis, qui doctrinæ præerat: perfusaque lachrymis ea præstitit, quæ Spiritu Sancto Doctore faciunt corda mortalium intrinsecus tacta dolore: vt quæ fuerat Ciuitati magistra turpitudinis, facta est norma pudicitia. Virgini dæmon simulato B. Mariæ Virginis habitu atque formæ per summam fraudem sese ostentabat: imprudens illa specie pietatis decipiebatur: eoque res adducta erat, vt à compluribus è plebe tanquam Sancta honoraretur. Nostri subodorati insidias, consulunt vt Dæmonem tam speciosa persona coopertum detestetur: sputisque à se per ignominiam repellat: fore vt ea ratione spretus contemptusque desinat apparere sub aliena forma: & sese prodar veteratorem. Secuta est Nostrorum consilium: dæmō redire non est ausus: ac denique à maximo salutis suæ periculo liberata est. Addam vnum vnde intelligas quantum possit Sanctitatis opinio, famaque virtutis. Vixerat quidam multos annos suorum peccatorum funibus irretitus à confessione alienissimus: hic data occasione ad purgandum animum inuitabatur ab vno è nostris Sacerdotibus: cumque ad eam rem, vt fieri solet à peritis, complura afferret argumenta, & exempla Sacerdos, attigit etiam ea

quæ vulgò de pietate Margaritæ Reginæ Hispaniarum in Italia tunc versantis, ferebantur, quæ in admirationem suarum virtutum cunctos Italiæ populos rapiebat. Mirum dictu: eius rei commemoratio hominem obstinatum adeò commouit, vt fluentibus lachrymis de repente accideret ad pedes Sacerdotis, salutaremque totius vitæ confessionem maximo doloris sensu faceret, nouam vitam melioremque victurus.

IN damnatis ad triremes erudiendis (vbi Nostrorum verè desudat industria) illud accidit insigne. Turca captiuus, nescio qua desperatione ductus, in mare se deiecerat, & quasi manu sublatus super vndas ita fluitabat, vt submergi non posse videretur. Ereptus à fluctibus, narrat sibi præsto fuisse pulcherrimam mulierem, cuius laudes à nostro Sacerdote sæpe audierat, quæ manum capiti supposuerat, dicens, Si Christianus esse velis, nequaquam morière: cui voci quum assensisset, asserebat se liberatum à periculo. Narranti hæc, baptismaque petenti fides habebatur nulla: timebatur fraus in homine desperato: cæterum cum in petitione baptismatis integrum annum perseuerasset, atque adeo constanter, vt neque contumelijs, neque flagris Turcarum, qui in eadem triremi captiui erant de sententia moueri posset, in Christianorum numerum receptus est. Hunc secutus est puer item Turca; secutæ tres foeminae Hebrææ in templo nostro ablutæ baptismo, atque à Nostris eruditæ ad baptismum.

EXTREMO illo triduo quo debacchari solet licentius in Italia quotannis multorum effrænata libido, instituta est in templo à Nostris oratio quadraginta horarum, exposito sacrosancto Eucharistiæ Sacramento ad adorandum: tum ad piorum hominum solatium, tum ad reuocandos ciues à tumultu intemperantium adolescentium. Et quoniam tunc primum ea res in Ciuitate tentanda erat, placuit fieri quàm maximo & quàm magnificentissimo

centissimo apparatu: proinde pulcherrimis peristromatis templum omne conuestitum est; disposita candelabra argentea infra supraque permultas, canelas cereas arden-tes sustinentia, quæ lychnis item collucentibus distincta in coelo stellas referebant. Additi & odores incensi, & flores ficti atque veri; & vasa argentea ad ornatum: additæ & Sanctorum reliquiæ ad religionem augendam: & quod præcipuum erat, sermones pij, atque conciunculæ identidem de rebus temporari accomodatis habebantur, non ab vno concionatore, vt satieta occurreretur. Inter conciones autem, symphonicorum ac musicorum instrumentorum concentus interponebantur. Fama rei ciuitatem vniuersam exciuit; aspectus apparitissimi templi ingredientibus coelestium domicilium, vt ipsi dictabant, repræsentabat. Interfuit singulis diebus Archiepiscopus: affuere venerabundi Patritij, ac populus certatim viri ac foeminae. Nec modò amici nostri laudare factum, mirari concursum, gratulari: sed etiam alieniores à nobis, quasi reconciliati nobiscum probare omnia: fateri ingenuè nostros veræ pietatis cultores esse, Christianorumque amantissimos. At pietas venientium ciuium nos mirificè recreabat, cum videremus eos qui alijs diebus colloquia miscere inter se, minus pudicè foeminas inspicere, nutibus oculorum loqui consueuerant, tunc flexis genibus orare, conciones attentè audire, & magna religionis significatione in eodem gradu diutissime perstare: nam piæ nonnullæ matronæ nobilitate insignes, oblitæ sui suorumque, ieiunæ totum diem in templo transegerunt. Quibus ex rebus intelleximus votis euentum abundè respondisse.

COLLEGIUM
TAVRINENSE.

BITVS Gasparis de Georgijs Societatis nostræ Sacerdotis initium faciet Taurinensis narrationis. Hic Taurini honesto loco natus ad quadragesimum ferè peruenit ætatis suæ annum. Societatis verò vigesimum, in qua Coadiutor spiritualis formatus factus est; in eadem Societate docuit aliquot annos humaniores literas: obiit Ministri munus in hoc Collegio annos circiter decem. Vixit verò cum Socijs, quamdiu vixit, eximia vitæ simplicitate atque integritate, religiosæ paupertatis & obedientiæ amantissimus, patientiæ autem longè magis, vt egregiè testantur haud obscura, quæ referam argumenta. Sex ferè menses lectulo affixus iacuit ethica febris laboras, vt præter ossa cutemq; nihil superesse diceres; quin & quantum supererat, id totum Medicorum iudicio affectum erat dolore non modico: doloris tamen ac poenarum patiens adeò visus est, vt neque querimoniæ, neque molestiæ signum dederit aliquando. Triduo verò ante obitum, cum post Sacrum oleum ritè susceptum, P. Rectori, Socijsque verba fecisset plena pietatis, ac boni exempli, hæc priuatim ex nostris familiarissimo sibi Sacerdoti significauit: Mi Pater, nunquam credidissem, virum religiosum ante suum obitum tanta frui animi tranquillitate ac voluptate, quantam vix ego capere possum, vt mihi iam videar, minime quidem dignus, sed Dei mei clementia cœlesti felicitati destinatæ viris religiosi, appropinquare. Postremò id enixè petijt à P. Rectore, Socijsque, vt statim atque exhalasset animam, ter Christi Domini ad Deum Patrem, & Gabrielis Archangeli ad Mariam Virginem orationem

oratiunculam recitarent in venerationem Sâctissimæ Trinitatis; præsertim verò in gratiarum actionem pro beneficio accepto religiosæ vocationis atque perfectæ perseverantiæ.

A G E N T I S animam exemplum retuli, referam modò exemplum vitam agentis. Cum Sacerdos prouectæ ætatis iam, virtutis verò prouectioris, qui paucis ante annis in Societatem cooptatus est, ob quasdam cum fratre suo germano controuersias è re familiari recens ortas sese in villam quandam suam contulisset, ibi prandentem fratrem frater conuenit: & primum quidem verbis obscœnis & contumeliosis in eum inuectus est; tum pugnis in eundem irruit, tanto furore percitus, vt nisi qui aderant oculati testes, Sacerdotem à fraternis manibus eripuissent, malè omnino cum illo actum foret. Sacerdos verò nullam effatus est asperiores vocem, neque aliam iniuriam rependit, quàm illi ab **I E S V**, quem sibi ad imitandum proposuerat, veniam precando hucce iteratis verbis: Deus tibi ignoscat, frater, Deus tibi ignoscat.

V E N I O iam ad externa. Auditores disciplinarum nostrarum adeo frequentes fuere, vt non paucis sit aditus interclusus: Sodalitium verò Sanctissimæ Matri deuotum si vnquam antea, hoc anno floruit maximè: & quanquam nullum Societati tulerit fructum: id tamen accidit, non quia floribus minimè responderint fructus: sed quia nondum ad eam maturitatem quam postulabat Societas, peruenierunt: quod ex eo faciliè conijcere licet, quod nonnulli Sodalium ad alias religiosorum virorum familias sese contulerunt. Est curæ nostrorum valde commendata Societas quædam optimorum virorum, cui nomen est à **D. Paulo**, cuique plurimum debet à sui exordio Taurinense Collegium. Et quoniam huius vnus Societatis diligentia ac pietate tota ferè nititur moles piorum operum vniuersæ Ciuitatis, Nostrorum opera factum est, vt

viri nonnulli Senatorij ordinis atque equestris, darent huic nomina sua. Ex quo maximè auctum est bonum tum Sodalitatis, tum Ciuitatis: etenim pestilentia ineunte, ac ferè grassante horum Sodalium in primis enituit studium pietatis, non solum in administranda Republica, quæ ijs credita est vniuersa: verum etiam in propitiâdo Numine. Hi enim statuerunt sibi certos nouem dies, speciem quandam nouem mensium referentes, quibus Dei filium continuit vterò Virgo Deipara: ijsque diebus obierunt tria præcipua vrbis templa Sodales octoginta, bini ordine incedentes, & quasi agmine factò, miro altoque silentio Numini supplicantes, præeuntibus totidem infimæ sortis viris ac pueris vno eodemque vestium colore distinctis. Quod pium spectaculum, & visendum & commendandum maximè censuit Ciuitas vniuersa. Doctrinæ Christianæ tradendæ studium, quod in Vrbe friguït diu, nostrorum industria feruere cœpit.

I N S T I T V T A est nuper Societas virorum atque mulierum, auctore Archiepiscopo, eo omnium ardore, vt cum ex tempore haberetur supplicatio pro auertenda peste, numerata sint in ea puerorum ac puellarum dumtaxat, duò millia. Visuntur in templo nostro atque coluntur magna religione ciuium, tria corpora Sanctorum Martyrium ex legione Thebæa; Solutoris, Aduentoris, & Octauij, quibus tanquam patronis templi, atq; totiùs Ciuitatis vota sæpissimè nuncupare consueuere Taurinenses. Duo verò contigerunt hoc anno, quæ beatorum horum patrociniū indicant præsentissimū. Princeps, vir ex Ducali Sabaudia familia, cum sanctiore anni tempore de more Sacerdotem nostrum audiret concionantem populum ad colenda sacra corporum illorum pignora cohortantem ardentius, quorum sæpius opem in summis periculis esset expertus, illa sibi singulis diebus obeunda statuit venerabundus. Ex quo factum est, sicuti Nostris
fateri

fateri sæpe consuevit, vt quoties ad altare sanctis corporibus sacrum facienti Sacerdoti interfuit, & Christi Domini sacrosancto corpore refectus est, toties acceperit nuncium bonum rei maximè optatæ. Quapropter indumenta quædam patronis suis sancta dicauit aurea, atque argentea ad faciendum maximè idonea. Præterea cum Vrbs Taurinum, atque ager vniuersus pestilentia laborasset, vrbs moderatores ac Magistratus voto ac sacramento statuere omnes ad decennium se indicturos populo vigesimum Nouembris diem his patronis solemnem ac sacrum, quo die & magna pompa indumentorum cæterorumque ornamentorum res sacra fieret in templo nostro, & summa ciuium ac populi frequentia ibidem supplicatio haberetur. Quòd si eorum patrocinio feliciores dies illuxerint, ornamenta amplissima, & lampades sancto altari decreuerunt. Huius diei festi hic annus initium fecit. Etenim indicto die Archiepiscopus Carolus Brolia nostri Ordinis amantissimus, Deo sacrum fecit in æde nostra; magistratum, ciuiumque primariorum maxima celebritate, quo die, non sine omnium admiratione, Vrbs, quæ plures hebdomadas ob inclementiam cœli peste infecta mœrere videbatur, & quasi lugere, ita repente conuersa est ob eiusdem cœli diuinitus afflatam serenitatem, vt tanquam de profligata pestilentia triumphare gaudio videretur.

ET quoniam pestilentia mentio facta est, non est prætereunda Nostrorum charitas erga male affectos: nam aliqui Nostrorum vltro sese dedere ciuibus ad quæque charitatis officia obeunda pro salute egrotantium, siue intra mœnia, siue extra. Horum duo hucusque destinati sunt extra Urbem, Sacerdos alter, alter frater coadiutor. In Vrbe quanquam prohiberentur Nostrum, ne ita frequentius admitterent venientes in templum ad ritè sacra celebranda, ipsi tamen vagabantur per Urbem memores
proxi

proximorum immemores sui, & quantum in eis erat, omnium saluti consulebant, modò ad motis scalis ad fenestras, vt confitentium peccata exciperent, modò inter equitandum in via publica, in medio prato, modò per foramina domorum, alijsq; rationibus, quas ingeniosa charitas exquirere solet. Pari diligentia & charitate præstita sunt reliqua officia pietatis, quorum vt aliquis appareat fructus, id tantum indicabo, quod assecutus est concionando vnus è Nostris, qui cum aliquando de restituenda pecunia audiretur à quodam, ita commouit hominem vt quingentos detexerit aureos nummos creditori, cum quo ad quinque annos litem iniuste protraxerat, siue tegendo, siue omnino negando quod deberet. Idem assecutus est vt nobilissima foemina, quæ odio incensa decennium cum pari foemina locuta non erat, & loqueretur, & pristino amicitia vinculo eandem complecteretur. Consultum item est virginibus, quæ in extremo pudicitia periculo versabantur. Huic operi locus quidem pius olim destinatus est: hoc anno domus coempta valde idonea.

QUINQUE mulieres è peccatorum coeno erutæ sunt, inter quas hæretici hominis filia inuenta est, quæ cum puella apud parentes viueret, signo se sanctæ Crucis flexis genibus muniebat, pictam effigiem Sanctissimæ Virginis, aliorumque Beatorum adorabat, orationem Angeli ad Virginem, quam à foemina Catholica didicerat, recitabat. Ex quo, palo alligata, flagellis à Patre ad tertium decimum vsq; ætatis annum sæpe cæsa est, illita sputis, minis territa, afflictæ ieiunijs, vt à Catholico ritu ac fide filia mentem auerteret: ea verò hæc atque alia pro Christi fide patiebatur iucundissime. Cum autè vererentur quidam, ne pater filiam aliquando necaret, consuluerunt, vt è patria, domo, clam mutato nomine in aliud oppidum se conferret. Inde post diuturnum famulatum, quem honestè

nestè exhibuit oppidanis quibusdam, bellorum incertis
 subitisque excursionibus adolescentula abrepta est: &
 biennio ferè turpissimorum libidinosorumque militum
 captiua, Taurinum tandem deducta est, vbi liberiore cor-
 poris sui vsu fruens, adeo per Nostros, tanquam per nun-
 cios & milites suos, in perfectam cum animi tum corpo-
 ris libertatem vindicata, tantum sui vitæque suæ transa-
 ctæ concepit odium, vt de se acriter ipsa pœnas repe-
 re coeperit, & amatorum procaciam propulsare fortiter,
 statueritque viam ingredi earum mulierum, quibus
 à salutaris conuersione nomen est, atque cum ijs reliquam
 vitam ieiunijs, lachrymisque transigere.

EXTR E M V M locum habet Hæbræa foemina an-
 nos nata viginti, quæ sacro fonte lustrata est ope No-
 strorum. Hæc ab ineunte ætate in Christianam religio-
 nem propensa domi suæ, quod audierat doctrinæ Chri-
 stianæ compendium, perdiscebat, docebatque socias Hæ-
 bræas puellas: postea maior natu dici vix potest quanta
 orationis vi conata sit coram Archiepiscopo patrem fra-
 tremque suos ad nostram fidem conuertere, quod se an-
 te obitum impetraturam, assiduis ad Dominum preci-
 bus, protestatur. Iam verò optima Christiana mirificè
 afficitur erga Sacrosanctam Eucharistiam: coelesti con-
 templationi, supplicationique vacat noctu, vt possit in-
 terdiu, quibus debet, famulæ munus præstare diligentius.

COLLEGIUM COMEN-
SE, AC VERCEL-
LENSE.

Collegio Comensi, præter ea quæ quotidiana sunt, prodiit opus maximi momenti; siue Ciuium spectes, siue rei Christianæ bonum. Eradicatum enim est quoddam quasi pestiferum semen, quod in Vrbe cœperat pullulare; idque extra Urbem amandatum. Et quoniam reticere à nobis videtur id fatius, quam exponi, silètio præteribo. Bacchanalibus diebus, ad continendos in officio discipulos, omnium optima distributa sunt præmia, Episcopi Archinti liberalitate coëmpta ac donata; eodem tempore habitum est à pueris iudicium.

DE Collegio Vercellensi nihil narratur noui præter vnum, quod quia fratribus nostris quibus rei domesticæ cura committitur, exemplo esse potest, haud prætermittendum. Guilielmus Prior diem suum obiit, qui quamdiu vixit in Societate, tamdiu labori se tradidit. Supra trigessimum annum coqui munus exercuit patientissimè, & cum vix vitam ducere posset, nunquam tamen sine onere ducere voluit: qua re vel labore assiduo confectus, aut ætate, vel subita vitiati humoris gutta oppressus, paucis horis diei eiusdem, & decubuit lectulo, & occubuit tumulo, & vt arbitror, Diuino consilio: vt, qui laboris in vita adeo fuisset amans, quiete placidissima frueretur in morte.

121
COLLEGIUM
MONTISREGALIS.

VANQVAM in Vrbe salubri admodum
coelo fruantur Nostri: ij tamen qui extra Vr-
bem quasi custodes constituuntur ædis Bea-
tissimæ Virgini sacre, vix vitam agere possunt.
Quatuor inde nulla interposita mora reuocati, sunt gra-
ui morbo affecti: nam dum ægrotanti succedit alter, huic
& tertius valetudinis causa sufficiens fuit, & tertio de-
mum quartus, qui omnes ægrè ad tertium mensem con-
ualu ère, imò ex ijs vnus, & Medicorum iudicio, & suo ipse
sensu morti destinatus decumbit.

QVOD verò ad res in alios gestas attinet, exposita
est à Nostri sacrosancta Eucharistia, & supplicatio habi-
ta ad auertendum luem circumcirca grassantem, eo ani-
morum fructu, vt ad salutarem pœnitentiam quasi vitæ
asylum plurimi sese contulerint. Reliqua pietatis officia
præstiterunt Nostri ex more diligenter, quorum pauca
insigniora subiicere non grauabor. Adolescens qui ver-
beribus impiè accepit Patrem suum, in carcerem conie-
ctus est ab eodem. Hic in rabiem actus, ac certam sibi
mortem consciscere volens, tres ipsos dies cibo potuque
abstinuit, neque vllis precibus, neque obsecrationibus,
execrationibusque à proposito dimoueri potuit, donec
ad Nostros vêtum est. Nam ad extremum duo Sacerdo-
tes è nostris accessere vocati ad carcerem: qui obsequijs
primùm atque blanditijs lenire aggrediuntur adolescen-
tis animum: tum eò deducunt grauiore oratione, vt co-
ram Patre acciderit supplex veniam ab eo precans, eo-
demque tempore & pœnitenti salutare sacramentum,
& esurienti cibis, & captiuo libertas comparata sit.

NOBILIS matrona impellente Dæmone sibi mortem inferre cogitabat: idque dum secum ipsa animo verfabat, innotuit viro: hic ad Sacerdotem accurrit, narrat periculum: Sacerdos iubet ad se acciri mulierem, accedit, aperit consilium. Sacerdotis prudentia ad meliorem frugem se conuertit. Virgini insidiatur Dæmon pari calliditate ac vi; duris eam plagis interdum afficit; modò impetit caput, modò crura adeo percutit, vt eorum vulneribus ac vlceribus sese cruètet. Ex quo & crura sibi succisa putat, & fractos lacertos, vt vsu interdum esse non possint. Vbi sacrum adit templum, se illi obuium præbet specie serpentis atque obstruit viam: interdum arripit vestem, & sistit euntem, immotamque reddit: idque vt sola experitur, ita sola intuetur: grauius multò eam angit expiantem sese, atque impedit. Domi piacularem coronam ei suffuratur, turbat lectum, è cubili conantem exurgere violenter detinet: si quod iusculum, aut poculum sibi mendicando comparauerit (sic enim victitat) versat omnia, vt ad iracundiam prouocet. Infert domum aureos nummos, vt aureo quasi ponte ad pectus virgineum sit sibi aditus facilior; at spretum aurum in carbonem vertitur: procaces adolescentes adducit, qui eam pollicitationibus, numerataque pecunia sollicitent: at verò irrita omnia cedunt, fauente Numine. Demùm à Nostris abducere sæpissimè conatus est, atque à Sacrorum vsu: sed frustra: constanter Virgo pudicitiam colit, in templo nostro versatur frequenter, pia obit munera more suo, teterrimum hostem egregiè ipsa irridet, atque verberat.

AD priores duas Sodalitates, Scholasticorum alteram, cui nomé à B. Virgine Assumpta: nobilium foeminarum alteram, quæ ab humilitate nomen accepit, & penes quam cura est Nosocomij: addita est tertia nobilium virorum, quæ patrociniò gaudet Virginis Annunciatae, atque

que hoc eodem anno ad primariam Romanam aggregata est. Hæc Sodalitas eorum indigentium curam suscepit, quos à cogenda stipe reuocat pudor. Horum Sodalium primus, cum ægrotaret, summisque doloribus cruciaretur, visus est sibi videre Beatam Virginem, quam demissè compellans rogauit, vt quàm primum se tot tantisque eriperet cruciatibus: cui illa, Fili, per angores multos coelum attingendum est: tum repentè recessit. Hoc viso confirmatus æger, vt ipse narrauit, non æquo solum, sed etiam libenti animo & morbi dolores, & mortis extremum ictum excepit.

BENEVOLENTIAE signa non obscura. Nostri præbuit Nuncius Apostolicus in aduentu suo: Nostri verò grati animi signa, vt poterat, reddidè: datum enim est drama, parietes vndique carminibus, emblematis, atque argumentis ornati: distributa diligentioribus discipulis præmia, quo is exciperetur à nobis honorificentius. Atque hæc in Vrbe maioris momenti visa sunt.

EXTRA Urbem missio, siue residentia perpetua est ad D. Mariæ Virginis, quæ quia Vrbi valde propinqua est, ab urbanarum rerum narratione non videtur separanda. Duo hîc referam auditu, visuque mira, quæ quamquam diuinæ virtuti & Virginis clementiæ prorsus tribuenda sunt: tamen, aut quia Nostri eorum testes oculati sunt: aut quia Nostrorum opera vsi sunt ij, quibus ea contigerunt, aliena omnino à rebus nostris non videntur, præsertim cum & nostra omnia Deo potius tribuenda sint, & clementissimæ Matri quàm ipsis nobis.

DOMINICVS quidam Bahirius de Castro monte (pagus is est in monte Ferrato) tribus ante annis, ex equo lapsus dexteram manum ita læserat vt mouere eam in vllam partem nullo modo posset; imo etiam prorsus lauerat, cum à reliquis corporis partibus humoris vim trahere non valeret. Hic B. Virgini de Monte regali nun-

cupat votum : dat se itineri : Virginis ædem aditurus in ipso itinere aliquanto melius habere coepit , digitos explicat paululum immota manu. Cum primum attigit limen tēpli , per vnum è Nostris sordes eluit peccatorum , cui gradatim exposuit quæ sibi in itinere contigerunt , manumque arentem atque immotam ostendit vno aut altero digito excepto. Postridiè eius diei à Sacerdote probè edoctus preces ad Virginem fundit ardentius , vt quæ sunt apud filium merita matris , mereatur ipse manum integram obtinere. Inter precandam sentire visus est sibi quemdam ad aridam manum è brachio succum attrahentem , illique vitam & priorem sensum reddentem : manum is explicat statim , versat , circumspicit : pristinae sanitati restitutam sentit. Hæc omnia diligenter contemplatus est Sacerdos noster , atque adeo testatus Balthasar à petra sancta , ex vico , cui Cassinæ nomen est , quum persolaturus votum quod nuncuparat , ad eiusdem D. Mariæ Virginis venisset. Hæc cum Sacerdote eodem comunicauit , cum quo & salutarem habuit peccatorum confessionem : Domo discesseram , inquit , animi causa , quatuor tantum comitibus famulis , & sororis filio , solo ense de more succinctus : cum autem redirem , & ad medium ferè pagum peruenissem , ex insidijs duodecim viri sclopis maioribus atque minoribus armati profiluère. Suspiciatus id quod futurum erat in coelum conuersis oculis Virginem hanc mihi patronam nuncupavi , cui me voto etiam obstrinxi. Obfirmato animo in me irrupunt , explodunt cominus tormēta : cecidère repente famuli duo : sororis filius corruit ante pedes dilaceratus : ego verò cum reliquis duobus me fugæ dedi , atque ab inimicorum oculis me ipse proripui , incertus an essem ictus , necne. Cùm in tuto essem , exui me ipse , vt quæ inflicta essent vulnera cognoscerem , verùm plumbeas glandes octo ad cutem vsque pénétrasse comperi , cutem autem minimè læsisse :

laxiffie: tibiam verò leuiter fuiffe perfrictam. Adeo certa ac præfens eft tutelarîs cura Virginis & Matris ad filium supplicatio.

DOMVS PROBATIO- NIS ARONENSIS, ET GENVENSIS.

NOVITIORVM institutioni noſtrorum ita dant operam, qui in Aronenſi Domo Socij commorantur, vt & aliorum ſaluti conſulere minimè obliuiſcantur. Nam in eò oppido collocata eſt hæc noſtra domus, quod eſt quaſi Emporium Urbani Lacus, qui vulgò Maior dicitur. Sodalitates iam pridem inſtitutę ſunt, tum virorum tum foeminarum: hoc verò anno & auctæ, & certò ordine confirmatæ. Ex his Sodalibus vnus è medijs fluctibus ereptus eſt, patronæ vnus Virginis ope implorata: hic enim inſimæ ſortis homo, cum ſub veſperam diei feſti ſolus nauigaret, appulit ad quandam littoris partem, vnde lignorum neſcio quos fasciculos rapere atque exportare nauicula conſtituerat. Dum autem proiecta in littore ligna ipſe ſuſtollere, eademq; in nauiculâ inferre conaretur, reſeſſit à littore nauicula, aut ventorum, aut fluctuum vi: ligna verò quæ ſuſtollere tentabat demerſa ſunt, impetuque ſuo ac pondere eum ſecum traxere; Iamque extrema patiebatur: os, oculique & fluctibus, & obſcura nocte obſtruebantur, vt neque quemquam compellare, aut cernere vllò pacto poſſet, neque ab alijs ipſe poſſet cerni: tum ad patronam conuerſus ſupplices tendit manus, vt præſtò fit extremo vitæ momento. Haud irritæ preces, in eandem

partem traicit alia nauicula: auditur sonus intermorientis: accedunt nauigeri, dexteram porrigunt, tumentem frigida, atque adeo seminecem sustollunt, appendunt hominem pedibus, quò facilius haustas euomat, aquas incolumis tandem ad eum, qui è nostris Sodalitati præerat accessit, remque totam eidem ipse narrauit. Nouitij singulis diebus festis excurrunt ex præscripto Magistri per vicos, vbi non solùm ipsi de se periculum faciunt in tradenda Doctrina Christiana: verùm etiam rudis populi saluti maximè consulunt.

DOMVI verò Genuensi adiunctum templum, in honorem S. Ioan. Baptistæ dicatum, donatum est ab Abbate Flisco, quod quia antiquitate magis, quam populi frequentia celebratur (situm enim est sicuti & domus extra Urbis frequentiam in Monte Papiliano) id instaurare aggreditur vir nobilis, & in nos valde beneficus, vt ad laudem vetustatis accedat frequentia laus celebrioris. Nouitiorum verò mores ex ijs, quæ commemorabo diiudicari possunt. Cùm ad emendandum aliquando egrederentur Nouitij, Patritius quidam dedita opera ipsorum modestiam exploraturus, verbis eos perstringit duriusculis, tum aureos nummos duodecim iacit in manticam. Diebus festis de more mittuntur in proxima vel Xenodochia, vel templa, cum intra Urbem, tum extra, vt rudes doceant doctrinam Christi: quorum studio atque industria effectum est, vt complures ad Sacramentorum vsum sese conuerterint, aut certè ad saniolem viuendi modum redacti sint. Referam vnum, aut alterum exemplum. A Egrotantium quispiam ab annis aliquot nūquam, vt ipse aiebat, ad Deum preces fundere potuerat, à malo Dæmone, seu deceptus, seu occulta quadam vi oppressus, quotiescunque se ad orandum comparare vellet. Cùm ad id morbi genus spiritualia quædam remedia ac documenta præbuisset Nouitius, paucorum dierum interuallo

teruallo ab eo liberatus sæpe institit, mane præsertim & vesperi, piè Deum precari: ac de tam singulari beneficio gratias deinceps agere solebat fratri ex animo. In eodem valetudinario alius grauer laborabat ex oculo, quam ob causam ad Christianæ fidei rudimenta discenda vocatus non accedebat, cum alijs de morbo suo magnopere conquerens: hunc Nouitius hortatus est, vt summa fide ac Dei benignitate concepta, signum crucis sæpe imprimeret oculo, & aqua benedicta ablueret. Id fidenter ille præstitit, ac tridui spacio, nullum aliud adhibens remedium, plane conualuit. Alij præbebat se noctu conspiciendum cacodæmon, vrgebatque miserum ne illum fidei articulum verum esse crederet, quo Christum ex Virgine natum confitemur; à fratre admonitus, vt benedictam iaceret aquam, crucemque effingeret, adeò graui tentatione atque molestia liberatus est.

MISSIO CREMONENSIS,
ALEXANDRINA,
ET NICENA.

RAE TER quotidianos labores, qui pares sunt laboribus Collegiorum atque Domorum, etsi impar est numerus Sociorum, Cremonæ instituta est schola Doctrinæ Christianæ ex pueris, puellisque nobilium virorum. In priuatum Sacellum conteniunt multi sexta quaque feria, qui & Christianam perfectionem, & internam Deum precandi rationem edocentur. Nostrorum oratione perfectum est, vt grauissimis propositis pœnis prohiberetur publico decreto, ne à præceptoribus explicarentur libri obscœni, neque diebus festis doceretur magno rerum sacrarum

detrimto, quemadmodum centum ante annis perperam confueuere ludi magistri, Concilio Lateranensi repugnante. Beneuolentia iudicia maxima praeuit in nos Caesar Spetianus, Episcopus huius Urbis. In summo templo praeter Nostros audiri ferè non libet alios concionatores: atque in admittenda in Urbem Societate nostra ita illius defudat industria, ac si in vna Societate statueret Ciuitatis suae propugnaculum. Maximè verò beneuolus, idemque beneficus in nos fuit Christophorus Fondulus, qui sibi extremam animam agenti assistere neminem voluit praeter nostros interdium noctuque, ac Societati nostrae è vita decedens rerum suarum partem dono dedit pie aequè ac liberaliter, vt ad iacienda Collegij fundamenta symbolum ferret.

ALEXANDRIAE hoc anno perpetua non fuit Nostrorum custodia, cum Praepositi Generalis iussu reuocata sit. Verùm quamdiu statio habita est, tandiu strenuè laboratum. Spiritualibus exercitijs B. P. N. Ignarij egregiè consultum est non paucis, inter quos vnus excelluit militari praeditus dignitate. Etenim hic propositis sibi ad eligendam vitae viam regulis ijs, quae accuratè praescribuntur in libello exercitiorum, impelli se sentit ad militarem, quam quidem ingressus fuerat, prosequendam. Et quidem tanto est exemplo caeteris militibus, vt à Deo videatur per exercitia nostra quasi ad intuendum propositum omnibus exemplar disciplinae militaris. Alius vir nobilis iisdem mentis exercitationibus imbutus confessus est, se postquam prima illa horroris, terrorisque plena exercitia peregisset, tanta, tamque vehementi perfusum esse voluptate, vt neque animo vnquam, neque corpore parem degustauerit, etiamsi degustauerit omnes: erat enim in optimo matrimonio collocatus. Dissidentes familiae concordia iunctae sunt. Ex multis vnum commemorabo, quod hominum expectationem superare

re videtur. Cogitabatur de pace inter duas familias, inter quas non de re tantum, sed etiam de capite diu certatum erat. Rem tamen audebat aggredi nemo, propterea quod ita propagabantur in ciues ambæ familiæ, vt nullus esset, qui earum alteram aliqua consanguinitatis, vel affinitatis ratione non attingeret: Id autem aggreditur numine fretus Sacerdos noster, qui post diuturnam vtriusq; partis controuersiam, (quæ quidem tanra fuit, vt deploratam aliquando censeret causam) ex tempore singulos cernit ex vtraque parte Principes viros sponte ad se venire: ingredi Dei templum, ibique coram Sacerdote, populo diu optatam inter se pacem iungere, quæ vt firmior haberetur publicis tabulis testatam posteris reliquere. Tum vna voce foeminæ puellæque ad id conuocatae immortales gratias Deo cecinerunt. Immortali, concrepantes in hæc verba: Te Deum laudamus, & quæ sequuntur.

IN Nicena missione strenuè admodum laboratum est à duobus Socijs, quorum prudentia & charitate, quæ pro animarum salute elucet maximè in assidujs vigilijs, concionibus, confessionibus, cohortationibus publicis, priuatisque in conciliandis animis, in docenda doctrina Christiana, in explicandis casibus conscientiæ, alijsque muneribus Societatis nostræ. Spes magna nobis parta est futuri Collegij Niceni; etenim Ciues in summam Sociorum admirationem adducti, Societatem suspiciunt nostram, eamque in Urbem admitti expetunt, atque exoptant; quin & religiosorum virorum familiæ vniuersæ quasi è somno excitatæ ad aspectum obortæ lucis, ita mirantur molem diuinorum operum, vt rei nouitate perciti ea iactent inter se: qui fieri possit vt par nouorum hominum stimulos iniiciat tam multis religiosorum antiquorum phalangibus? Nostris verò id omninò statutum est, ac fixum animo, vt vnius integræ vitæ, virtutisque exemplo

faciantur optati Collegij fundamenta : non autem vel hominum ambitu, vel ingenij callidi artificio. Res hinc singulares non prosequor, quia eadem sunt, quæ reliquorum Sociorum: quamquam si spectes quanta omnium approbatione, & quanta cum laude viri duo sustineant onus impar multorum viribus Sociorum, id profectò videbitur maximè singulare.

MISSIONES SVBALPINÆ.

 VOS modò paucis recensebo labores, eorum Sociorum sunt, qui ex Collegio Taurinensi tanquam ex umbra prodeunt in Solem ac pulverem, quorum ego laborum tanti facio fructum, ut etiamsi ex eo Collegio alius non existeret, optimè tamen collocatos eos existimarem. Prima igitur missio est eorum qui Salustios, vulgò Salutias, peragunt, pari studio atque superioribus annis: neque impar est laboris ac studij fructus, quia & auctus maximè ab adventu Nuncij Apostolici, qui præsentia sua vehementius excitavit currentes, confirmati nutantes in fide Catholica nonnulli, labantes erecti, ad eandem conuersi plerique. Scholæ doctrinæ Christianæ instauratæ sunt atque auctæ: Sodalitates Sacrosancto Christi corpori, eiusdemque matri deuotæ constitutæ: supplicationes agmine facto virorum ac foeminarum habitæ frequentissimæ: Clericorum conuersa facies: ad bonam frugem omnes redière; morum magna mutatio: Religiosorum disciplina ad pristinam formam redacta. Monialibus maximè consultum. Sacrosanctum Christi corpus, quod ad ægrotos decumbentes sine comite ferè à Sacerdote ferebatur, à frequen-
ti

ti nobilium virorum manu, toties cohonestatur, quoties circumfertur. Festis diebus exceptis, qui rei sacræ interes-
set, vix reperiebatur: modò confluunt singulis diebus in
templum, nec prius abscedunt, quàm ritè res sacra pera-
cta sit: qui inuenti sunt hæretici homines in oppidis Ca-
tholicorum, aut ad sanam doctrinam conuersi sunt, aut
amandati, ne quemquam peruerterent suis dogmatibus.
Demùm rei Christianæ orbis ita conuersus est Salutijs
ab eo tempore, quo summi Pontificis Nuncius conatus
nostros præsentia suæ robore fulsit, vt ex aula vitiorum
Schola virtutis erecta sit, atque honestatis.

ALTE RA missio nostrorum est in Demontem, vi-
cinósque pagos, quæ quanti momenti fuerit ex ijs conij-
ce, quæ scribo. Eorum ardor, qui proximè ad fidem Ca-
tholicam redière, deferbuit ita, vt Missæ pauci admodum
interessent. Rem deferunt nostri ad oppidi arcisq̃e Gu-
bernatores, qui statim atque perfidiam cognouit, statuit
perfidis certam aureorum pœnam. Ad Nostros confu-
giunt egentes, atque adeo lugentes: inopiam exponunt, &
precantur veniam. Hic Nostri partim hortando, partim
exprobando eò deduxère reos, vt pollicerentur in poste-
rum sese obituros piè quasque Catholicorum virorum
partes, modò condonaretur pœna. Adeunt nostri Guber-
natorem: pro eis rogant ea conditione, vt si posthac fre-
quentes sese cum vxoribus ac filijs Missæ interfuturos
spondeant, eos statuta pœna liberare minimè grauetur.
Hac enim in re maximè excolendi sunt pueri, qui qua
primum imbuuntur disciplina, eam præferunt in reli-
qua vita. Probat consilium Gubernator: conuocari iubet
vicinos populos; conuenère: adest Gubernator, atque ad
eum modum verba fecit: Ducis mei mens est, vt quicun-
que sub ditione sua continentur, Catholicam Fidem, vi-
tamq̃e profiteantur. Quapropter aut Catholicè viuere,
aut abite. Quamquam verò quia & sepe alias, & modò à
Fide

Fide defecistis, iustam vobis irrogavi pœnam, eamdem-
 que iuste exigere statui: Patrum tamen precibus indulge-
 bo, ea lege, vt quam maxima deinceps frequentia ad rem
 sacram conueniatis viri, vxores, pueri, puellæque. Assurre-
 xère omnes: probauère legem tanta cum indulgentia la-
 tam, sacramentoque se obstrinxère singuli: Stant modò
 promissis magna religione, vt diebus festis, vel imbrum
 maxima copia, vel nium decidente, Missæ frequentio-
 res multò intersint noui, quàm veterani Catholici: quin
 si quis est, qui mane rei familiaris necessitate coactus sa-
 cro interesse non possit; à prandio vespertinis precibus
 conatur pro viribus adesse. Ne verò fraus vlla vel dolus
 latere possit, ea cautio sancita est, contra ignauos & sub-
 dulos, vt custodes pro templi foribus sedulò vigilent,
 qui singulos ingredientiés diebus singulis notent nomina-
 tum. Quam cautionem maximi fuisse momenti probauit
 euentus. Institutæ supplicationes frequentes: ritus Catho-
 lici, qui obsoleuerūt diu, ad vsum pristinum reuocati. Ex-
 exempli causa, cum eorum aliquis è vita decederet, noctu
 in luculentam fossam demortui cadauer crate superposi-
 tum efferebatur trahentibus bobus, in eamque pecudis
 instar deiecebatur, nullo funere, nullo munere pietatis.
 In presentia verò ritè omnia procurant more Catholi-
 corum. Magna propinquorum pars prosequitur funus,
 comitaturque Sacerdotem vsque ad templum: facienti
 intersunt: in medio sacro incensa lumina offerunt, vt mos
 est Curia, siue Parœcia: noui denique ac veteres Catho-
 lici nullo discrimine vtrorumque funera mutua pietate
 atque doloris sensu perfequuntur. Audiuit Socius noster
 afferentem quemdam videri sibi, dum in Calviniana esset
 hæresi, vitam vixisse belluinam, in qua præter ea, quæ ad
 corporis voluptatem pertinent, agitabat, cogitabatque
 nihil: nunc verò vitam videri sibi humanam agere, ac ve-
 rè Christianam, atque adeò vehementer dolere, ac ve-
 niam

niam à Deo demiffè precari, quòd tamdiu in eo errore vixerit amens: neque modò latis sibi factum putat, ni & antemeridiano sacro interfuit, & pomeridianis vacet precibus.

A V D L V I T, alius concionantem Sacerdotem è Nostris, eosque oratione castigantem, qui cum cibo corpus reficerent, nullas Deo gratias agerent pro accepto munere, tantumque dicendo valuit concionator apud hominem, vt nunquam vel accumbat mensa, vel ab ea surgat sine gratiarum actione. Hic cum in prato aliquando post longam messem cum socijs refecturus considere vellet, genu primum flexo beneficentissimum Deum adoravit supplex; egitque gratias pro accepto cibo: tum defessum metendo corpus modicè recreavit, summa omnium eorum qui aderant admiratione, atque approbatione.

A D O L E S C E N T E Socto Catholicam fidem professi sunt, quorum vnus sponte sua Nostros adiit, vt de fide Catholica instrueretur; instructus verò id probavit maximè quod à Nostrijs accepit, viros beatos, beatorumque pictas imagines esse quidem piè colendas, adorandas verò nequaquam eo adorationis cultu, qui vni Deo debetur. Alij præterea nostram Fidem amplexati sunt summo studio, quorum singulos recensere necessarium esse non arbitror, etsi non iniucunda esset commemoratio.

T E R T I A Nostrorum Subalpina missio habetur Vallisgranæ; huic proximi sunt alij pagines quo fit, vt Nostris versentur in perpetua quadam excursione. Nam vno eodemque die plures circumire pagos singuli Socij consuevère, modò concionando, modò docendo Christi sanctam salutaremque doctrinam. Eo die, qui dies Diuo Matthiæ sacer est, ad sanam mentem rediit vir primarius, atque insignis harum vallium. Hic à sacra Eucharistia atque confessione dudum abstinerat, non mediocri reliquorum omnium offensione, ac vulgi præsertim; tamet

meti

metſi minas intentaffet Archiepiſcopus, atque noſtrorum plerique aliàs idem contendiffent: Tandem concionantem cum audiret Sacerdotem, ita affectus eſt illius oratione, vt ſtatuere coeleſtem adire menſam ritè expiatus: verùm ſtatutum animo propoſitum diutiùs, quàm par erat, prorogabat. Quamobrem ſic Deus maturat opus, acerbiffimis doloribus perſtringit illius corpus, affigit lectulo, & hominem exercet mirificè: hinc anſam arripit noſter: accedit ad ægrotum, hortatur ad eluendas animi ſordes: probat ille conſilium, aſſentitur, omnia ſe præſtiturum ſpondet ſtatim atque dolorum vis aliquantulum remittatur. Re ipſa confirmavit dictum: etenim quàm primùm potuit, quàm celerrimè ſocium acciri iuſſit, cui magno doloris ſenſu peccata ſua confeſſus eſt, præter omnium ſpem atque expectationem.

ALIAE Confeſſiones exceptæ complures multorum annorum, habitæ ſupplicationes: ritus, qui iamdudum obſoleuère, ter diebus ſingulis ſalutandi Beatam Virginem concepta formula iterum promulgatus eſt atque confirmatus. Catholicus præceptor deſtinatus eſt pueris, qui publicè fidem profeſſus id ſibi aſſumat oneris, vt ad ſacrum quotidie ducat diſcipulos, doceatque Chriſtianam Doctrinam, atque ſacras cantiones. Promulgatum eſt per noſtros Concilium Tridentinum, annuente Archiepiſcopi Vicario, qui in eas partes ad coërcendos rebelles diuertit. Sodalitas B. Virginis roſarij inſtituta. Denique ad certam Catholicæ ſanctimonix formam redacti ſunt vallium incolæ, per quas afflante coelitis numine Socij noſtri Apoſtolico ritu circumferuntur. Atque hæc pauca Societatis noſtræ memoriæ commendata volui ex Prouincia Mediolanenſi: plura quoque commemoraffem, ni bella & lues mortalium quæ in Subalpinis iuſto, eſſi occulto Dei conſilio ferè graſſatur, Noſtrorum pios conatus retardaffent.